

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. VII. Jejunium temporis, opum, ac boni nomiminis grande auctarium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

Hoc plurimum quod
tidianna pe-
ne docet ex-
perientia.

Promptumque, eo multum oblectatur: at verò si panciscatur corpus intemperans, madidum, grave, escis infertum, flaccidum, somniculosum, vehementer affligitur: hic labor quavis molestus, cena non suavis, somnus non placidus est, hic turbata omnia.

Novi ego homines religiosos, quibus sapissimè cenula est, postquam non lavantur manus, qui ab horà noctis non à usque ad quartam matutinam, quâ surgendum, uno latero uno eodemque tectore, s'pore numquam interrupto dormiunt suavissimè, & anima cum ipsis delectatur & iucundum est manè querere, Num septem horæ iam præterierunt?

Itaque abstinentia & ieiunium non tantum cibi, sed etiam somni condimentum est optimum. Qui legitimam cibi potisque voluptatem querit, aromata Spartana semper in promptu habeat; Labor & Fames omnia condiunt. Eluriamus nunc passulum, ut faciemur æternum.

CAPVT VII.

Ieiunium, temporis, opum, & boni nominis grande auctarium.

Gell. l. 2.
Noct. Artic.
26.

Stobæus ser.
27.

VERBUM erat vetus, ut Gellius testatur: Sæpe etiam est olitor valde opportuna locutus. Epicurus philosophus apud nos sequiores fame non optimè audit; senem ab horto nominamus, quod in hortis sæpius velut in scholâ docuerit: quidquid sit, Epicuri scripta multum habent eruditionis ac sapientiæ, & ad virtutem non languidè trahunt. Assiduus est Seneca in hujus Philosophi dictis laudandis. Ad rem interrogatus Epicurus, quo artificio facile quis ditesceret? In hunc modum respondit: Non si præsentibus adjeceris, sed si usum ac necessitatem tibi persuasam circumcideris; non enim augendæ sunt facultates, sed minuendæ cupiditates. Idem dicendum in Ieiunio & Abstinentiæ causâ. Non addendum est, sed detrahendum appetentiæ: os circumcidendum est. Parsimonia nobile vestigal, imperium in gulam, prædices victoria: qui os & appetentiam noverit substringere, paucis contentus vivet. Cur comedendi libido strenuè coercenda sit, causas aliquot exposuimus. Proxima dissertatio monstravit ieiunium ciborum omnium, imò & somni, suavissimum esse condimentum. Progredimur, ostensuri ieiunium non temporis solum, rei omnium pretiosissimæ, sed & opum ac famæ magnum esse auctarium. Qui abstinentiam non horret, multum temporis lucratur, pecunias & nomen auget. Rectissimè ille, quem dixi, philosophus ab horto dixit: Volenti ditescere non sunt augendæ opes, sed minuendæ cupiditates. Detrahe mensæ, & addes tempori, facultatibus, famæ ac nomini. De his hoc capite loquemur.

§. I.

Vita est
vigilia.

Dissertationis fundamentum statuo illud eruditiorum pronuntiatum: Tantò longior est vita, quântò brevior est somnus. Nam vita est vigilia. In excubiis standum, dum vivitur. Somnus, imago & frater mortis. Si cernant oculi duos aliquos simul jacentes, mortuum & dormientem, vix quidquam discriminis observant. Qui dormit, post aliquantum temporis evigilabit: interim dum dormivit, non propriè vixit. Vita est vigilia. Quò igitur minus dormitur, plus vivitur: brevior somnus, longior vita. Sed ulterius. Mensa referta, cena plena, simposia larga somnum exigunt prolixum. A simili res patet. Quò luculentior culinæ focus, quò plura parantur ferula, eò copiosior fumus; ita quò liberalius estur ac bibitur, eò diutius dormitur; plus cibi, plus vaporum, plus somni,

Ita paulatim plurimum vitæ demitur, quod Mortis fratri somno conceditur.

Atqui nihil in orbe pretiosius tempore. Aurum & gemmæ temporis collata, viles quicquiliæ sunt. Homo mihi benevolus ditare me potest, tempus perditum restitueret non potest, rapere potest. Thesaurus temporis thesaurorum omnium summus. Innumeri homines cetera non pessimi, sed ob tempus malè impensum ad tribunal summum pessimè stabunt, si præsertim, qui tot horas, tot dies, tot hebdomades, tot menses, tot etiam annos aut nihil agendo, aut malè agendo veluti per jocum combusserunt. Omnes etiam minimas temporis particulas sollicitè colligamus, uti aurifices auriscobem, aut feminæ, quæ fila ducit aurea. Si damnatorum alicui orbis terrarum aureus, & oceanus balsamo plenus donaretur, quid, putatis, hac divitiarum mole mercari cuperet? Vnicâ dumtaxat horulam, quâ posset impetrare Dei gratiâ. Et nos tot horas, tot dies stolidissimè combutimus. Tempus inestimabilis thesaurus. Cur ergo recusemus cenæ aliquid aut somno demere, ut thesaurum hunc temporis auceamus? Ita plerique præcorum Patrum fecerunt, ut vitam redderent longiorem, cenulam & somnū voluerunt esse breviorum.

Basilii Magni, Theologi & Orator disertissimus, ut parcius dormiret, semper humi dormiit, stratoque tam rigido somnum largiorem exclusit, & quia diem incredibili temperantiâ traduxit, noctes plurimas studiis aut precibus pervigilavit. Ita & Antonius Magnus totas non raro noctes inter colloquia cum Deo non sine voluptate consumpsit. Hoc ideo facilius potuit, quia semel tantum de die, nec ante solis obitum, corpus pane, sale & aquâ refecit. Quod de illo testatur Athanasius. Sic alii quamplurimj egerunt.

Quâ ratione, obsecro, Augustinus, Hieronymus, alii, tot libros posteritati consecrare potuissent, nisi scriptioni & noctem impendere voluissent? ut autem hoc commodius possent, aut jejunare, aut parcissimè cenare non refugerunt. Plenus venter non studet libenter; ferè somnum querit. Novem Hieronymi Tomos manibus versamus, iis quæ perierunt, non censis. Nil scribere potuisset Hieronymus, nisi jejunare ipsi & vigilare familiarissimum, imò quodotidianum fuisset. Hic facer scriptor id minime dissimulans: Ex toto orbe, inquit, huc venit Bethlehemum. Ezechielem ceppi exponere; vix finiam. Nulla enim hora, nullum momentum est, ex quo non fratrum occurramus turbis. Omnes cum Hieronymo loqui, omnes illum videre cupiebant. Quomodo ergo tam multum scripsit, qui ab occupationibus aliis nil otii habuit? Faretur ipse noctem his lucubrationibus assignatam. Enimverò largiùs cenare, & somno liberalius indulgere, sunt vicinissima; alterum ab altero vix avelli potest. Malè autem vigilabit, pessimè lucubrabit, qui lautiùs cenaverit.

Augustinus, quamvis in disputationibus & colloquiis frequens, quamvis in concionibus ad populum habendis assiduus (uti olim Episcopi erant) Præsulis tamen officium sic administravit, perinde si nihil scripsisset; nihilominus tam multa scripsit, perinde si hoc unum fecisset. Hinc decem grandiores Tomos posteris reliquit: plurima temporum injuriæ diripuerunt. Et quomodo tandem inter tot tantisque occupationes tam multa litteris consignare potuit? aut frugalissimè cenavit, aut cenâ penitus abstinuit: hinc lucubrationes nocturnæ longiores, hinc eruditæ vigiliæ, hinc divinæ ad lampadem scriptioes: Quod dies negavit, nox dedit.

Gregorius Magnus, Antistes summus licet tenuis pene morbis conflicteretur, plurima tamen scripsit, quia & abstinentissimus fuit, & vigilantissimus. Consuetus illi cibis legumina erant, & quavis pedibus infisteret

insistere nequiret, nihilominus vigiliis, precibus, studiis assidue inhærebat.

Ita Thomas Aquinas Theologiæ Phœbus, non ultra quinquaginta annos propagavit vitam, & tamen septemdecim Tomos conscripsit, quos æternitati dicavit.

Alphonfus Tostatus Abulensis Præsul quadraginta tantum annos in vivis fuit, & tamen tredecim ingentia volumina scripsit, eruditionis varietate, ut illud elogii acceperit:

Hic supor est mundi, qui sibile discutit omne.

Hi tales viri non diu in mensâ perferere, non diu in lecto hæere poterant, qui potuerunt tam multa scribere, tot occupationibus aliis satisfacere. Et consideret quis labores istos, præcipue Tostati, dicer: Hi viri, si eorum lucubrations & occupationes ceteras spectemus, nec comedisse videntur, nec dormisse; adeo multum laborarunt. Ita brevior somno longior sibi fecerunt vitam, & copiosorem doctrinam.

Experientia loquitur, illud, quod quis die toto invenire nequit meditando, horis antelucanis, secundâ, tertîâ, quartâ matutinâ facillè indagari. Has autem horas minimè salutant ii, qui lautè cenant, liberaliter obbibunt, corpus cibo potuque farciunt. Horâ septimâ matutinâ, vel octavâ, vel etiam nonâ,

cum clarum manè fenestras

Intrat, & angustas extendit lumine rimas, plumeâ calidâque tumbâ etiamnum jacent sepulti. Hic cogitationes sublimiores exulant, hic eruditio & sapientia plerumque domi non sunt.

Nec illud hic tacendum, quod reverà offensionis est & pessimi exempli. Sunt multi, præsertim homines opulentes, somni consueti tam amantes, ut persuaderi nequeant, vel in anno serâ tantum maturius lectum deserere, & horâ sextâ die Parasceves concioni se fessere. Pro dedecus! Hominem Christianum in Christi patientis gratiam nec vel simplici solum vice somno aliquid velle demere. Fugidissime Christiane, quid ais? Totâ nocte illâ, & plures pro te vigilavit Christus, & tu non possis nec unâ quidem horulâ vigilare pro ipso, & cum ipso. Tot tamque acerbis cruciatibus Christi non tanti apud nos valeant, ut pauculis diebus minus comesse, minusque dormire sustineamus.

Iam dixi: Lautior cena, longior somnus, brevior vita, sunt conjunctissima. Vivere vis prolixius? minus dormi.

§ II.

Sed non tantum extendit vitam abstinentia, sed etiam auget pecuniam. Res testatissima Quot patrimoniorum gurgites devoratis ac consumptis ædibus fecerunt proterviam! Homini guloso nihil sufficit: prædia & fundos abligurit, grandes reverà balos, & post tantam ingluviem magis esurit, nec clamare, desinit, *Affer, affer.* Homo frugi & abstinens paucissimis contentus, non difficulter invenit, quo ventri silentium persuadeat. Abstinentia saluberrimum parsimonie genus. Hominem gulosum aut potulentum rarè videas divitem. Salomon ejus rei certissimus: *Qui diligit epulas,* inquit, *in egestate erit. Qui amat vinum, & pingua, non ditabitur.* Hinc ab eodem monita: *Noli esse in convivio potatorum, nec in comessationibus eorum, qui carnes ad vescendum conferunt: quia vacantes poribus, & dantes symbola, consumuntur, & vestierur panis dormitatio.* Somnolenti & potatores ad inopiam rediguntur; dormitatio vestes laceras, comessatio crumenam vacuum in præmium offert. Nam quod in æriolum esset recondendum, in ganeam effunditur. Abstinentiæ vestigal amplissimum.

Nec vitam solum & pecuniam, sed & famam honestissimis incrementis amplificat abstinentia. Homo

Tom. II.

abstinens & sobrius etiam hosti pretiosus. Homo patinis & poculis consecratus, vilis est etiam amicissimis. Pessimi nominis, nigerrimæ famæ est, dici de aliquo: *Calicum traho est, dum dumtaxat Deas ex omni numero Deorum novit, quas & sacrificiis colit, Eduliam & Potinam.*

Monitus est Iulius Cæsar, quem Senatoriæ manus in curiâ confoderunt, ut sibi à clandestinis insidiatoribus caveret. Non timeo, ajebat, *Crasses, rubicundos, obesos, sed pallidos & macilentos.* Non erravit iudicio. Tales fuerunt Brutus & Cassius, qui Cæsarem occiderunt. Menfarum asæcla, patinarum castillo vix unquam præclari aliquid aut ardui conabatur. Nam qui calicibus student epotandis, homines remissi & socordes sunt; quid boni aut magni ab eis speres? Homo temperatus & jejunii cultor pecuniam & famam auget.

Romanæ conditores historiæ, Livium, Sallustium, Tacitum evolve, & quod asserimus, credes tot eruditibus testibus. Nimirum Roma quamdiu Temperantiæ, Iejunii, Abstinentiæ civiles leges servavit, omnium gentium victrix & domina fuit, alias post alias regiones & provincias in suam potestatem redegit, orbem terrarum expugnavit: dum Curii & Fabricii homines nobilissimi pulmenta, rapas, olera; non tantum in mensam admiserunt, sed ea ipsi suâ etiam manu severunt, res Romana præclarissimè stetit, ubi comessationes & cenarum lux grassari cœpit, priora omnia dilabi, ruerè, ac pessum ire cœperunt. Nulla salus luxui: Intemperantia & gula regnorum eversio.

§ III.

Pari planè modo religiosi cœtus propagati sunt. Quamdiu in illis suis stetit abstinentiæ honor, dum jejuniorum dies religiosè culti, quamdiu potationes & symposia inter eos nulla, tamdiu salva omnia. Vbi verò esuriales dies paullatim aut aboliti, aut imminuti, vel remissius observati: cum caliculi in cenis, & extra illas obambulare, cum madidum vitrum aut stannum ultrò citròque commicare, cum propinationes & invitatiunculæ admitti, cum Bromius reciprocus, cum Vesperæ in tricliniis aut in latebris ad Lyæi aram cantari; mox meditationes, disciplina, lectiones & preces sacre aut orationes aut curari perfunctoriè cœperunt: successit silentio loquacitas, labori otiositas, vigiliis somnolentia, jejuniis temulentia, virtuti vitium. Ita Vara Vibiam sequitur. Inspice bene instituta cenobia, & castas jejuniorum leges, & illæsum Abstinentiæ regnū invenies: esuritur & fitur, cum mos vetus & sacre sanctiones jubent. Habent etiamnum sanctissimi viri religiosæ vitæ principes, discipulos abstinentiæ observantissimos. Veneratio, horum est imitatio.

Ad dissertationis caput redeo. Quisquis vult prolixius vivere, non detrectet parcius dormire. Qui autem detrahere vulg. somno, prius detrahatur cibo. Hic rerum ordo est. O qualis vita, cujus pars potior edendo & dormiendo consumitur! Hic meritò possum magnatum mensas in jus vocare, quæ prandium & cenam subinde sociant, atque prandii tempus in cenæ horam extêdunt. Tales, ait Augustinus, *sunt omnes ebrii, si, quorum prandia usque ad noctem ducuntur, quorum cenas Lucifer videt.* Memini ego ante, annos quinquaginta prandii interesse, quæ ad tertiam, quartam, aut etiam quintam vespertinam producebantur damnabili exemplo. Num adhuc his moribus vivitur, ut epilogus prandii fiat exordium cenæ? De illis conviviis & symposiis nihil hic dicam, quæ diem noctemque solidam, imò quæ biduum subinde triduumve totum, potatione non interruptâ continuantur. Simile quid Seneca damnans: *Quibus nullum, inquit, intervallum, Naturæ quo interquiescerent, datum est, sed prandia cenæ usque in quasi. c. lucem perductis ingesta sunt.* Numquid ad hanc pecuni-

V 2

Aug. 10. 10. serm. 231. de tempore mihi pag. 376.

Seneca l. 4. quo interquiescerent, datum est, sed prandia cenæ usque in quasi. c. lucem perductis ingesta sunt.

MARCI
IN
S. IUSTINIANI
CA
I. IUSTINIANI
I. IUSTINIANI
I. IUSTINIANI
I. IUSTINIANI

dum faginam nati fumus? Num Deus eod nos condidit, ut exuto homine boves induamus, qui dies noctesque totas ad præsepe plenum vel pingue pratium os fatigemus?

Psal. 4. v. 3. Filii hominum usquequo gravi corde? Cur tantum gulae permittimus, ut in bestias degeneremus? Rectè hic priscorum monitum instillo:

Iambi veteres. Oportet esse ut vivas, non vivere ut elas:
Da corpori quod sufficit, non quod petit.

Sen. epist. 8. in 110. Ad rem sapientissimè monet Seneca: Miser est, qui stomachi sui mensuram nescit. Nec miser solum, sed & insanus est, qui ignorat, quem cibi potisque ingerendi suam faciat. Quidquid editur & bibitur, non ad voluptatis, sed ad rationis libram examinandum. Sciat unusquisque stomachi sui mensuram; discat ab experientia, quantum alimoniæ in prandium, quantum in cenam sufficiat, nec ultra quidquam appetentia satiatissimè permittat. Et ita deluti ad dimensum edat & bibat. Hac ratione vitam, pecuniam & famam auget. Annæi verbis dissertationem finio: Hanc ergo sanam & salubrem mensuram vitæ tenere memento, ut corpori tantum indulgeas, quantum bonæ valetudini satis est. Durius tractandum est, ne animo malè pareat.

CAPVT VIII.

Ieiunium, piarum exercitationum omnium adiumentum maximum.

APOLOGI veteris erudita narratio hæc est: Ficedula per silvas iter fecerat; hic fortè conspiciata turdum labruscæ infidentem, amaras ac degeneres baccas vellicantem. Visum est hoc ficedulæ insulsum nimis & aridum jentaculum. Mortatur igitur fratrem, & suaviter compellans: Mi turde, inquit, quid in via resqua incolis? quid arbores infelices vellis? desere infelix hoc fruticetum, & unâ mecum, si placeat, iter ingrediere; in regionem longè opimiorem te ducam, ubi ficus & uvæ, ubi omne genus edulium abundè suppetat. Per-suaderi se turdus haud agrè passus, labruscæ valedicens, ducem suum hilariter secutus est. Pervenerunt demum tam ficedula quam turdus in terram fecundis arboribus felicissimam. Insulas fortunatas dixeris. Et videbatur locus promissâ superare: nec enim quidquam deerat, quod ad gulæ votum desiderari poterat. Cum autem turdus curiosior circumspiceret, & hic quidem aves non ignotas virgibus viscatis miserè pendere, veluti in cruce suffixas, illic multò plures retium infidiis captas, alias alibi è fallaci fune pendulas, quasdam etiam fillo baculo simplexas, aut decipulâ clausas cernebat, mox alas fugæ parans: Vale, inquit, vale, o mea ficedula, vale, vale cum tuis deliciis: ego labruscas vellere, inò esurire malo, quam in tantis vitæ periculis mensam accumbere delicatissimam. Inveniat qui vult, non ego: tecum epuletur, qui mortem amat. Mihi potior est tenuis victus, sed tutus, quam dapes plurimæ, exquilitissimæ, quas Mors afflavit; Vale.

Quisquis non pericula solum, sed mala præsentissima, quæ cibi potisque intemperantem ulum comitantur, serò considerat, cum Turdo liberrimè proclamat: Malo decies, malo centies, malo milies incediam & famem pati, quam selectissimis dapibus me farcire, & valetudinè lædere, vitam præcidere, tempus perdere, opes minuere, incolamè famam corrumpere. Capite superiori diximus: Qui cupit diu vivere, nò cupiat diu dormire. Vita est vigilia; vivere & nò vigilare, pars mortis est. Qui autem vult aliquid somno subducere, debet prius cibo. Hinc nostra conclusio: Ieiunium temporis grande auctarium: nec solum temporis, sed & pecuniæ ac nominis, ut supra demonstratum est. Nunc porò eundem, & conclusioni priori hæc

adjungenda: Abstinentia & ieiunium piorum exercitiorum omnium adiumentum maximum. Quicumque precibus, studiis, meditationibus serò vacare cogitat, ieiunare discat. Sacris exercitiis omnibus ieiunium & abstinentia subsidii adfert plurimum. Quod iam diductus exponendum.

§. I.

Serenum cælum & serenum caput in eo conveniunt; si vapores terræ non ascendant & aërem turbent, cælum serenatur, & lætæm exporrigit frontem. Humana intelligentia in se spectata, ad meditando, ad studendum, ad orandum semper expedita est; quia verò corpus tam inæqualis est valetudinis, hinc modò plumbeum, grave atque oneratum, modò agile, exoneratum, & leve est. Eam ob rem spiritus corporis inquilinus plurimum aut juvatur, aut impeditur bonâ malavè corporis constitutione. Notissimum: Plenus venter non orat, non studet, non laborat, non meditatur libenter. Homo satur & cibus fartus ad gariendum, fabulandum, ridendum, otandum, dormiendū multò est aptior, quam ad precandum, legendum, commentandum. O bone Deus, quam non subtiles aut sublimes cogitationes parit corpus esca meròque æstuans! Ab avi prædatoriâ id luculentum. Si falco bene pastus est, ad aucupium ineptus est. Volatu ardeam non allequetur, non transcendet, non configit: gravatus est cibo, non esurit, ideo nec prædam petit. Hoc tale aucupandi genus esurialis dies præcedat necesse est, alioqui nihil agit, & omnis perit venatica voluptas: ita prorsus homo, si abstinentiam oderit & ieiunium, in sublime sese non attollet, divina & caelestia cogitando non penetrabit, cum Deo & Angelis non sæpè colloquetur; onus corporis eum detrahit, sarcina escaria illum impedit: saturitas dejicit; quem in altum evexisset inedia. Ecclesiâ rectissimè canit: Qui corporali ieiunio vitia comprimis, mentem elevas, virtutes largiris & præmia.

Vates Hebræus Moles facturus audientiam in cælo, & cum ipso Numine collocutus, quadraginta esuriales dies veluti pervigilium præmisit, ita demum ad divinum colloquium admittus est. Elias ad secretum cum Deo sermonem admittendus, dies iterdem quadraginta ieiunio & ingediâ traduxit; perinde si præceptum illi fuisset è cælo: Elia, vide ut quam maximè sobrius & ieiunus venias sermocinaturus cum Deo. Ita Elia hilaria fuerunt hydryæ, falernum è fonte publico, & panis subcinericius. Et ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus & quadraginta noctibus, usque ad montem Dei Horeb. Cùmque venisset illuc, mansit in speluncâ. Et ecce sermo Domini ad eum. Sobrios amat famulos Deus; neque solis precibus, nec elemosynis solis, sed & jejunis vult coli.

Sic Sara jugulatis septem maritis septies vidua, superius cubiculum ingressa, tribus diebus & tribus noctibus non manducavit, neque bibit; sed in oratione persistens cum lacrymis deprecabatur Deum. Et quod petit, impetravit.

Primus, non optimus rex Hebræorum Saul moturus arma in Philistæos, universæ plebi ieiunium indicxit: Maledictus vir, ait, qui comederit panem usque ad vesperum. Et non manducavit universus populus panem: id quæ tam strictâ religione, ut cùm in saltu publicum mel flueret, seseque oculis transeuntium venderet, nemo ausus sit vel digitum eo tinctum lambere.

Ita David Saulè filioque Ionathâ militiæ cæsis ieiunavit cum omnibus, quos secum duxerat, militibus: Et planxerunt, & steterunt, & ieiunaverunt usque ad vesperam super Saul, & super Ionatham, & super populum Domini. Idem obsequii genus præstiterunt mortuis Galaaditæ, & diebus septem ieiunia perseverarunt.

Ita